

PROMOVAREA SĂNĂTĂȚII CA PROBLEMĂ A SĂNĂTĂȚII PUBLICE

Raisa POPOVICI, Nicolae DELIU, Serghei MALENDĂ,
Centrul de Sănătate Publică raional Ungheni

Summary

Health promotion as a public health problem

Accurate and specific source coming from the experienced medical specialist and is explicitly and professionally explained with the highest dose of confidence for the representative and the target audience that needs to be informed. The classic slogan for the prevention system is well known „An informed citizen is a citizen who can protect himself”.

In this context, being fully informed on the risk factors for one's own health that it is certain that each of those who are informed and trained will make a unique conclusion – the risk factors will be excluded from the occupational habitual and environmental areas.

Keywords: training, information, prevention, health

Резюме

Формирование здорового образа жизни – проблема общественного здоровья

Гигиеническое обучение является ключевым элементом в укреплении здоровья населения, оно обеспечивает доступ декретированного контингента к источникам информации достойного доверия, которая исходит от опытного медицинского персонала, которая передается в доступной форме целенаправленной аудиторией, по конкретной тематике. Таким образом, лица прошедшие гигиеническое обучение информированы о том, как самому не заболеть, а также как не способствовать заболеванию других людей. Общеизвестен афоризм классической профилактической медицины, который гласит: «Информированный гражданин – это человек, который может сам защититься от воздействия факторов риска».

В этом контексте, следует отметить что лица, которые прошли гигиеническое обучение, будучи полностью информированы о влиянии факторов риска на уровне собственного здоровья, будут стремиться к оздоровлению окружающей, профессиональной и жилищно-бытовой сред.

Ключевые слова: гигиеническое обучение, декретированные контингенты, профилактика, инфекционные болезни, нетрансмиссивные болезни

Introducere

Cultura generală, inclusiv cultura sănătății, se formează de-a lungul timpurilor prin instruirea generală a populației în șirul continuu al generațiilor. Cultura sanitară este inițierea populației în materie de igienă și protecție a sănătății. Cele mai generale

reguli de urmat pentru menținerea și fortificarea sănătății se regăsesc în Sfintele Scripturi ale tuturor religiilor cunoscute astăzi, cărți care pe parcursul mileniilor au stat la baza educației, deoarece în toate timpurile și la toate popoarele una dintre direcțiile prioritare ale medicinei era și este cea preventivă: „Boala este mai ușor de prevenit decât de tratat”.

Cu regret, cultura sanitară mai este considerată și azi o activitate de bază și obligatorie a serviciilor de sănătate, în loc să fie apreciată ca o noțiune de „pregătire continuă”, de „educație premanentă”, de „perfecționare” pe un fond pregătit general în sistemul de învățământ și de instruire publică a populației.

Este important nu numai de a avea un volum suficient de cunoștințe în igienă, ci și de a pune în aplicare aceste cunoștințe în comportamentul cotidian. În acest context, menționăm că educația pentru sănătate este veriga principală care ar trebui să fie implementată pentru a avea rezultate bune, pe termen scurt și termen lung, privind îmbunătățirea stării de sănătate a populației. Acest lucru este firesc, deoarece rolul factorului comportamental constă în prevenirea bolilor, în adresarea timpurie la asistența medicală. În această ordine de idei, aducem sloganul clasic al sistemului de profilaxie: „Cetățeanul informat este persoana care se poate proteja”.

Actualul articol își propune drept scop evaluarea retrospectivă a principiilor de educație pentru sănătate în Republica Moldova, în plan istoric, și a situației actuale în domeniul instruirii igienice ca una din formele educației pentru sănătate.

Materiale și metode

Am desfășurat un studiu de tip descriptiv, longitudinal al datelor statisticii oficiale cu referire la starea de sănătate a populației, corelată cu activitățile de promovare a sănătății și educație pentru sănătate în R. Moldova. Au fost analizate rezultatele activității în domeniul instruirii igienice a contingentului decretat din raionul Ungheni, în conformitate cu prevederile legislației naționale în domeniu.

Rezultate și discuții

Este de menționat faptul că activitățile de promovare a sănătății și de educație pentru sănătate în Republica Moldova s-au reanimat. În locurile publice, transport, lifturi sunt plasate postere cu informații cum să ne protejăm și fortificăm sănătatea. De pe micile ecrane și bannerele de pe marginea străzilor, vedetele naționale ne îndeamnă să ne adresăm la medic, dacă tușim mai mult de trei săptămâni, să consumăm minin doi litri de apă pe zi, să mâncăm cel puțin cinci fructe și legume pe zi, să mergem cel puțin 30 de minute pe jos etc. Acest fapt este îmbucurător, însă insuficient.

Astăzi, atitudinea personală a fiecărui cetățean față de perioada sovietică din istoricul țării noastre

poate fi absolut diferită, însă trebuie să recunoaștem că istoria modernă a sistemului sanitar din RM coincide anume cu această perioadă și că au fost atinse unele succese în organizarea și funcționarea sistemului de sănătate, în tratarea bolilor infecțioase și neinfecțioase, precum și în fortificarea sănătății populației. Am uitat de trahom, malarie, tifos exantimatic, intoxicații în masă cu pesticide etc. Cu toate că sistemul sanitar nu despunea de actualele metode și tehnologii performante de tratament și diagnostic, numărul de operații în chirurgia de urgență efectuate noaptea din cauza complicațiilor cancerului în fazele clinice III și IV (hemoragii din tumoare, ocluziune intestinală etc.) erau mai rare, acum însă au devenit de rutină. Și mai mult: atât de mult am progresat în protecția drepturilor personale, încât actualmente nu cunoaștem numărul real de persoane infectate cu HIV/SIDA. Atât de „rea” era situația cu dispensarizarea totală a populației, că majoritatea a conștientizat acest lucru doar atunci când a fost lăsată practic „în voia soartei” și când nu au posibilitatea ani de-a rândul să facă un control medical profilactic.

Bazele teoretico-științifice ale medicinei preventive elaborate în fosta URSS (Семашко Н.А., Соловьев З.П., Лисицын Ю. П., Щепин О.П., Казначеев В.П., Оганов Р.Г.) și în RSSM (N. Testemițanu, VI. Kant, I. Prîsacari, E. Popușoi etc.) au fost puncte de reper pentru activitatea practică a medicinei clinice și organizării sistemului de sănătate. Însă realizarea lor depindea nu doar de gradul de dezvoltare a medicinei preventive și a sănătății publice ca științe, ci în primul rând de nivelul de dezvoltare socioeconomică a țării, de politica statului în domeniul sănătății, de resursele materiale și financiare disponibile și, nu în ultimul rând, de potențialul resurselor umane.

Impactul decisiv al mediului și al stilului de viață în debutul și evoluția bolilor este confirmat în numeroase studii efectuate și de către savanții din republica noastră. Cercetările efectuate în ultimii ani (Studiul demografic, STEPS etc.) atestă faptul că majoritatea moldovenilor sunt puțin axați și motivați spre formarea unui mod sănătos de viață, spre conservarea și promovarea sănătății la nivel individual și de colectiv.

Pe parcursul a multor ani, în republică sistemul de sănătate asigură asistența medicală gratuită și accesibilă pentru toți, iar aceasta era orientată în primul rând spre acordarea îngrijirilor curative, dar nu a celor profilactice [2].

Este cunoscut că profilaxia în sens larg presupune un complex de măsuri social-economice, publice și medicale, îndreptate spre păstrarea și fortificarea stării de sănătate a populației. Aspectele medicale ale prevenției sau profilaxia medicală are fundamentele sale teoretice, metodice și organizaționale, care se raportează atât activității persoanelor medicale,

cât și autorităților sistemului de sănătate [2]. Aceste aspecte însă nu sunt pe deplin elucidate și științific argumentate pentru condițiile de reformă profundă a societății, de care are parte RM de la declararea independenței și până în prezent. Este necesar de a menționa și schimbarea profilului patologiei umane, și anume dominarea majoră a bolilor netransmisibile, care de asemenea creează o arie de acțiune care diferă mult de experiența obținută pe timpul sovietic, cu dominarea patologiei infecțioase.

În prezent s-a diminuat real accesul unor pături de populație la asistența medicală profilactică și posibilitatea de depistare timpurie a bolilor cronice. În actualul sistem de asigurări medicale obligatorii, rolul și importanța activității profilactice a instituțiilor medico-sanitare publice sunt devalorizate într-o anumită măsură.

Pe fundal de schimbare a tiparelor tradiționale de comportament, a culturii generale și a celei sanitare, de redimensionare a atitudinii față de multe noțiuni de morală, de diminuare a valorii vieții omenești și a sănătății, are loc intensificarea tendințelor negative în răspândirea factorilor modului de viață nesanogen (alcoolismul, narcomania, toxicomania, tabagismul, stresul prelungit, alimentația neechilibrată, hipodinamia etc.).

Cele menționate argumentează necesitatea stringentă de educație pentru sănătate a populației și necesitatea dezvoltării unui sistem viabil și eficient de promovare a sănătății. În această ordine de idei, este incontestabilă experiența OMS în cadrul Programului de profilaxie integrată a bolilor neinfecțioase (CINDI) și Programului *Euro health*, precum și experiența sistemelor naționale pe probleme de profilaxie a țărilor economic avansate (Finlanda, Olanda, Franța, SUA etc.). În același timp, problema bolilor neinfecțioase nu este rezolvată definitiv, nivelul unora dintre ele se menține la cifre ridicate, iar altele au înregistrat în ultimii ani ascensiuni considerabile, devenind riscuri noi și emergente [1, 2].

Este de menționat reorientarea sistemului național de sănătate spre prevenție și responsabilizarea tuturor ministerelor și departamentelor pentru sănătatea populației, care a avut loc prin adoptarea următoarelor documente de politici publice: Politica Națională de Sănătate; Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate; Programul național de control al bolilor netransmisibile; Programul național de promovare a sănătății, alte programe naționale [2].

Este importantă adoptarea Hotărârii MS al RM nr. 2 din 01.08.2014 *Cu privire la instruirea igienică a angajaților*, document care determină rolul și locul CSP în efectuarea activităților de educație pentru sănătate și care a indus o nouă semnificație și extindere instruirii contingentelor decretate după programul minim de cunoștințe igienice și epidemiologice.

În acest context, a fost unificată și standardizată activitatea CSP teritoriale în problema vizată. Astfel, CSP din teritoriile administrative au elaborat ordinul *Cu privire la implementarea Regulamentului privind instruirea igienică a angajaților*, cu elaborarea și aprobarea programelor de instruire pentru diverse contingente pasibile de instruire, procesul-verbal de susținere a examenului de minimum sanitar și modelul-tip al certificatului de instruire igienică.

Este de menționat instruirea prin metode interactive de predare/învățare, de care au avut parte și medicii – lectori din cadrul instituției, responsabili pentru dezvoltarea metodică a cursurilor și desfășurarea lor, ceea ce este considerată o plusvaloare la experiența lor profesională și care, în cele din urmă, a facilitat buna înțelegere a materialului predat de către auditoriul-țintă. De asemenea, CSP au fost dotate cu tehnică de calcul, proiectare, surse informaționale, materiale instructiv-referative etc., pentru dezvoltarea cursurilor și îmbunătățirea expunerii explicite a materialelor.

În acest sens este importantă experiența CSP al raionului Ungheni în activitatea de instruire igienică. A fost efectuat un lucru enorm în vederea cuprinderii contingentelor de angajați pasibili instruirii, prin îmbunătățirea conunicării și conlucrării cu autoritățile publice locale, cu managerii instituțiilor preșcolare și preuniversitare, cu conducătorii și patronii unităților economice, prin trimiterea unor mesaje concrete, cu stabilirea termenelor.

Au fost elaborate programele de instruire și toate materialele didactice aferente pentru 16 ramuri ale economiei naționale prezente în raion, care prevăd teme de instruire pe factorii de risc specifici ramurii, cu expunerea măsurilor profilactice în mod clar, explicit, frecvent cu demonstrarea studiilor de caz. S-a pus accent pe cunoștințele elementare de igienă și prevenție pentru fortificarea sănătății la nivel de individ, comunitate și teritoriu.

Concluzii

1. Considerăm importantă adoptarea documentelor de politici privind orientarea profilactică a sistemului național de sănătate. În același timp, activitățile de prevenție la nivel de asistență medicală primară sunt insuficiente, cu toate că unul dintre obiectivele implementării medicinei de familie a fost tocmai intensificarea activităților profilactice și promovarea sănătății omului sănătos.

2. Este inadmisibilă practica de neefectuare a examenelor medicale profilactice pentru populație, cu realizarea investigațiilor clinice și paraclinice necesare, potrivit vârstei, prevăzute de *Programul Unic al asistenței medicale* acordate conform poliției de asigurare (care de facto este un prototip al dispansezării generale a populației în ex-URSS), și instruirea populației în acest sens.

3. Considerăm de o importanță crucială pentru promovarea și fortificarea sănătății populației RM acordarea cu MS a textelor de publicitate pe probleme de educație pentru sănătate, care ar trebui să conțină elemente de profilaxie primară, dar nu secundară sau chiar terțiară.

4. CNAM-ul trebuie să aloce surse financiare CSP din fondul de profilaxie CSP, care prezintă cea mai mare autoritate în măsurile de profilaxie la nivel populațional, au cunoștințe și experiență incontestabilă în domeniu.

5. Considerăm instruirea igienică o activitate foarte importantă a Serviciului SSSP, care trebuie continuată și optimizată, însă, ca igienisti cu premoniuni de perspectivă, considerăm că locul specialiștilor din promovarea sănătății și a igienistilor este în instituțiile preșcolare și preuniversitare, pentru ca împreună cu cadrele didactice să se amplifice eforturile în educarea pentru sănătate a tinerilor generații, pentru consolidarea secvenței "sănătate" în cultura lor generală.

Bibliografie

1. CNSP. *Supravegherea de Stat a Sănătății Publice în Republica Moldova în a. 2014* (raport anual). Chișinău, 2015, p. 22, 24, 156, 173.
2. Жернакова Е.М. *Методический подход к обоснованию профилактики профессиональных заболеваний на основе комплексной оценки условий труда и среды обитания*. Автореф. диссерт. канд. мед. наук, Омск, 2012, 43 с.
3. *Strategia Națională de Sănătate Publică pentru anii 2014-2020*, p. 4.1. subp. 4.1.9 (Consolidarea infrastructurii și capacităților sectorului de Sănătate în domeniul promovării sănătății).